

això és bàsic!

El so de la essa sorda i el de la essa sonora

El so que fa un borinot es diu zumzeig. En canvi, el so d'una serp és sibilant, és a dir, com una mena de xiulet.

El so que produïm quan imitem el borinot és el que coneixem com a **essa sonora**. El so que produïm en imitar la serp és el que coneixem com a **essa sorda**.

5. ESSA sonora i ESSA sorda

5.1. Essa sonora [z]: S, Z

escrivim S	<ul style="list-style-type: none"> entre vocals: <i>nosa, princesa, gasos, asil...</i> Excepcions: alguns mots d'origen grec, com <i>amazona, bizantí, esquizofrènia, ozó, trapezi</i>, etc., o d'alguna altra llengua, com <i>kamikaze, magazin, nazi...</i>
escrivim Z	<ul style="list-style-type: none"> a principi de mot: <i>zona, zero, zodíac...</i> darrere de consonant: <i>colze, dotzena, senzill...</i> Excepcions: mots formats amb fons, dins i trans: <i>enfonsar, endinsament, trànsit...</i>

ACTIVITATS

26 Pronuncia correctament aquests mots i distribueix-los en dues columnes, segons si contenen el so de la essa sorda o el de la essa sonora.

a catorze	f finestra	k música	p sorra	u difícil
b sac	g brasa	l passeig	q resum	v pessic
c pas	h arrissat	m fusteria	r obesa	w alzina
d cançó	i dansa	n raça	s densitat	x ziga-zaga
e rosa	j desert	o anàlisi	t enfonsament	y mosaic

27 Encercla les grafies que representin el so de la essa sonora en els mots de les frases següents.

- La princesa Carmesina esperava amb ànsia l'arribada del capità de l'exèrcit bizantí.
- Sense resoldre els dubtes no pots presentar-te a la prova.
- Els presoners resistien les dures condicions de vida en aquella cel·la.
- L'explosió de la gasolinera va afectar tota la zona.
- Compartien generosament l'esmorzar amb els altres reclusos.
- No em fas nosa, pots quedar-te a escoltar música si ho desitges.
- L'assassí no sabia que la policia investigava altres casos similars.
- Amb una bona dosi d'entusiasme aconseguiràs més bons resultats.

28 Tots els mots que hi ha a continuació es pronuncien amb el so de la essa sonora. Assegura't que els pronuncies correctament i després omple'n els espais buits amb **s** o **z**.

a ▲ebra	g pre▲agi	m vi▲itant	s anàli▲i	y medu▲a
b ▲oològic	h le▲ió	n pin▲ell	t ▲odiocal	z bru▲a
c ama▲ona	i tran▲oceànic	o na▲isme	u trape▲ista	a gre▲ol
d co▲í	j de▲è	p re▲ultat	v ga▲o▲a	b brun▲it
e recol▲ar	k ▲ero	q À▲ia	w re▲um	c sen▲ille▲a
f na▲al	l tran▲atlàntic	r anestè▲ia	x maga▲ín	d dot▲e

5.2. Essa sorda [s]: S, SS, C, Ç

La major part dels mots que contenen el so de la essa sorda s'escriuen amb **S** o **SS**, d'acord amb aquesta norma:

escrivim S	• a principi i final de mot: <i>sucre, sol, nas, res...</i>
escrivim SS	• entre vocals: <i>tassa, missa, Rússia...</i> Excepcions: els mots derivats que es formen amb un prefix acabat amb vocal: <i>bisíl·lab, contrasenya, sobresalt, ultrasònic...</i>

Els noms derivats de verbs que es formen amb els sufixos **-ança** i **-ença**, així com altres mots que hauràs d'anar retenint, s'escriuen amb **C** o **Ç** d'acord amb la norma següent:

escrivim C	• davant e, i : <i>esperances, cendra, cine...</i>
escrivim Ç	• davant a, o, u : <i>esperança, cançó, forçut...</i> • a final de mot: <i>dolç, març, feliç...</i>

ACTIVITATS

29 Escriu els plurals d'aquests mots.

pastís, rossa, compàs, gras, lloança, escàs, dolça, nas, raça, enyorança, gos, pinça, rus, tassa, nansa, balança, tros, tapís, dens, defensa, ascens, dansa, creença, extens, giragonsa, coneixença, immensa, indefens, aparença, escàs, pansa, ofensa, recompensa, cabàs

30 Forma noms que derivin d'aquests verbs, utilitzant els sufixos **-ança** i **-ença**.

esperar, enyorar, venjar, témer, concordar, semblar, lloar, creure, aliar, conèixer, enyorar, prometre

31 Omple els espais amb les grafies corresponents al so de la essa sorda.

- ▲e ▲entia el ▲o ▲uau de la dol▲aina, un in▲trument tradi▲ional de fu▲ta.
- El▲ ▲i▲tells eren plens de ▲ebes, carba▲ons, en▲iams i altres hortalie▲e▲.
- El ▲el era gri▲, els núvol▲ s'enfo▲quien; era un dia ▲en▲e ▲ol.
- La ▲olu▲ió als diver▲os exer▲i▲is, la trobarà▲ con▲ultant el full que vam donar a cla▲e.

- L'e▲peran▲a i la confian▲a són ▲entiments indi▲pen▲ables per poder afrontar les ▲itua▲ions difi▲ils amb una ▲erta ▲eguretat.
- Els ▲o▲tenidors, les cal▲es i els cal▲otets són pe▲es de roba interior.
- Tenia contractada una a▲eguran▲a a tot ri▲c.
- Ma▲a e▲trè▲ pot provocar una altera▲ió de les capa▲itats mentals.
- El dic▲ionari és un recull dels mots d'una llengua amb els ▲eus ▲ignificats, que també conté in-forma▲ió gramatical, exemples, et▲ètera.

32 *Senyal de compromís. Senyal de confiança.* Digueu si les esses són sordes o sonores.

012
www.gencat.cat

www.consum.cat

Senyal de compromís. Senyal de confiança.

Busca els establiments que tinguin aquest distintiu.

Els establiments adherits a l'**arbitratge de consum** et garanteixen solucions als conflictes que puguis tenir amb el producte adquirit o el servei contractat.

L'**arbitratge de consum** t'ofereix un procediment ràpid, gratuït i vinculant.

agència catalana del consum
Generalitat de Catalunya

- 33** Omple els espais amb les grafies correctes i encercla'ls amb colors diferents segons si representen el so de la essa sorda o el de la essa sonora.

a de▲a▲tre	e re▲igna▲ió	i pai▲atgí▲tic	m de▲i▲ió
b re▲olu▲ió	f quin▲ene▲	j de▲infec▲ió	n en▲i▲ar
c en▲e▲a	g de▲er▲ió	k ▲erte▲a	o de▲avinen▲a
d tran▲i▲ator	h prin▲e▲a	l tri▲te▲a	p pro▲pec▲ió

- 34** Utilitzant els prefixos que et donem, forma derivats dels mots següents.

sortir, sil·làbic, solar, sensible, simètric, sala, sentit, sou, social, sonor, síntesi

prefixos: sobre, mono, anti, ultra, a, ante, contra, foto

- 35** Busca per a cada mot del grup 1 quin mot del grup 2 hi rima perfectament (és a dir, té exactament els mateixos sons finals, a partir de la vocal tònica). Tingues en compte que es tracta de sons, no de lletres!

Grup 1

persa, crosses, envejoses, barnús, puça, feliç, gas, abadessa, pèssim, lluços, pols, esperances, nosa, nassos, infantesa, massa, Vicenç, calç, farsa

Grup 2

audaç, cosa, llaços, terça, dècim, nocs, immens, danses, batussa, gasoses, russos, Barça, estruç, avis, noblesa, metgessa, raça, dolç, fals

- 36** Escriu s, ss, c, ç o z en els espais buits d'aquests fragments de poemes i dels noms dels autors.

- a En la meva don▲elle▲a / ja et portava din▲ el pit, / Esperan▲a, Confian▲a, / moviment de l'e▲perit! (Clementina Arderiu)
- b A vegade▲ é▲ ne▲e▲ari i for▲ó▲ / que un home morí per un poble. (▲alvador E▲priu)
- c ▲erà l'amor un ▲o▲pir / d'aque▲ta tarda ro▲ada. (Ro▲a Leveroni)
- d É▲ la dan▲a ▲en▲era d'un poble / que e▲tima i avan▲a donant-▲e les man▲. (Joan Maragall)
- e A l'at▲ar agraeixo tre▲ don▲: haver na▲cut dona, / de cla▲e baixa i na▲ió opri-mida. / I el tèrbol at▲ur de ▲er tre▲ volte▲ rebel. (Maria-Mer▲è Mar▲al)
- f Ara é▲ l'e▲tiu, / l'e▲tiu ma▲í▲ i una mica ab▲urd / però inten▲ament bell, / que arriba ▲obtadament / una nit qual▲evol de prin▲ipis de juny / i que ▲e'n va, també ▲obtadament, / una nit qual▲evol de final▲ de ▲etembre. (Miquel Martí i Pol)
- g Dorm, petit, la mare et bre▲a, / cal que creixi▲ ben de pre▲a. (Pere Quart)
- h ▲ilen▲i, àngel potent, / mi▲atger entre Déu i el nostre pen▲ament. (Carle▲ Riba)
- i i el▲ capitell▲ / i el▲ ▲òcol▲ / i le▲ volte▲ de punt. / Van en co▲ de cami▲a com gent de▲enfeinada! (Joan ▲alvat-Papa▲eit)
- j Per què, enganyo▲a poe▲ia, / m'en▲enye▲ de fer mon▲? (Ja▲int Verdaguer)
- k Anti▲ipat gu▲t de tardor! / La fa▲ del ▲afareig la ▲eda tibia, / al raïm va e▲pe▲int-▲e la dol▲or, / la ▲índria e▲ bada en fre▲cor viva. (Marià Villangómez)

- 37** Fes el dictat.